

VINOGRADOV 1978: ВИНОГРАДОВ, В. С., *Лексические вопросы перевода художественной прозы*. Издательство МГУ, Москва, 1978.

ZÖLDHELYI 1985: *Orosz írók magyar szemmel II.* (szerk. D. ZÖLDHELYI ZSUZSA). Tankönyvkiadó, Budapest, 1985.

CS. JÓNÁS ERZSÉBET

Merre tart a névtudomány?

*(Szubjektív megjegyzések
a XX. nemzetközi névtudományi kongresszusról)*

1. Ismét egybegyűltek a névtudomány művelői ez év szeptember 20–25 között a spanyolországi Santiago de Compostelában. A város nemcsak híres zarándokhely a X. század óta (székesegyházában található idősebb szent Jakab apostol ereklyéi, innen van a város neve is), hanem közigazgatási és kulturális központja annak a Galicia nevű tartománynak (1980 óta autonóm terület), amelynek saját nyelve is van, a galego, s a kongresszus házigazdája a több mint ötszáz éves egyetem oktatói és hallgatói mellett ezen nyelv kutatói, az Instituto da Lingua Galega munkatársai voltak. Ezek a tények már eleve meghatározták a kongresszus arculatát. A kongresszus hivatalos nyelve a német, francia és angol mellett a spanyol volt, s a témák többsége valamilyen módon a romanisztikához kapcsolódott. A spanyolul nem tudó kongresszista például aligha tudta az egyik szekció előadásait figyelemmel követni – ezt többen panaszolták is – pedig az etimológiai kutatások és a lexikográfia kapcsolatáról hallhatott volna. A spanyol névtanósoknak egyébként van is mivel büszkélkedniük e témakörben. 1980–1991 között jelent meg Joan Coromines katalán etimológiai szótára (*Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona, Curial-La Caixa), amely helynévanyagot is tartalmaz, így további névtani kutatásokhoz nyújt adatokat. Most készült el a galego keresztnév-szótár, a *Diccionario dos Nomes Galegos*, amely hasonlít a mi utónévkönyvünkhöz (LADÓ JÁNOS–BÍRÓ ÁGNES: *Magyar utónévkönyv*. Vince Kiadó. Budapest, 1998), s komoly részt vállaltak a nagy nemzetközi projektumban, amely a *Patronymica Romanica* (PatRom) címet viseli, s célja egy romanisztikai történeti személynév-szótár (*Dictionnaire historique de l'anthroponymie romane*) elkészítése és megjelentetése. (A munkában több ország névkutatói vesznek részt. Az e tárgykörben megjelent publikációk teljes felsorolásától itt és most el kell tekintenünk.)

2. Milyen újdonságokkal szolgált ez a kongresszus? A tíz szekció címe már önmagáért beszél: 1.a. a helynevek és a személynévek kapcsolata; 1.b. a helynevek standardizálása; 2. névrendszerek interkulturális összehasonlítása; 4. szocioonomasztika; 5. egyéb nevek; 6. 'nomen et gens'; 7. etimológia és lexikográfia; 8. névtudomány és irodalom; 9. névtudomány és jog; 10. kutatási tervek és bibliográfiai információk. A szekcióüléseken kívül két vitaülés és két kerekasztal-

megbeszélés is volt. Az előbbi kettő az irodalmi névadásról és a névtani bibliográfiák hasznáról illetőleg használhatóságáról szólt. Az utóbbiak közül az egyik arra adott lehetőséget, hogy az onomasztikai folyóiratok szerkesztői találkozassanak egymással, a másik találkozó célja pedig az volt, hogy megvitassák a névtudomány oktatásának pedagógiai és módszertani kérdéseit. (Milyen kár, hogy bennünket nem képviselt senki, holott van saját névtudományi periodikánk.)

3. Milyen tanulságokkal szolgált ez a kongresszus? Úgy tűnik, hogy a névkutatás erőteljesen elmozdult a szociolingvisztika irányába, erre utal az is, hogy külön szekciója volt a szocioonomasztikának. Ugyanígy az emberi jogok és a nyelvi jogok analógiájára külön szekció foglalkozott a korábbinál hangsúlyosabban a névadás és a jog kapcsolatával.

A névtudomány személyi feltételei nyilvánvalóan pénzügyi kérdésekkel függnek össze. Ennek ellenére a nálunk nagyobb és gazdagabb országokban (pl. Franciaország, Németország) mintha olyan jelek mutatkoznának, hogy a hajdan virágzó névtan kezdene kimenni a divatból. A hozzánk közelebbi és hasonló gazdasági helyzetben levő országok (Lengyelország, Szlovákia, Románia) mind tudták képviseltetni magukat egy-egy (vagy több) résztvevővel. Újabban mindennél jelen vannak a balti országok kutatói is. Irigylésre méltó – már hosszú ideje – a finn névkutatás helyzete. Ismét nagy számban, jó előadókkal (fiatalokkal!) és szép kiadványokkal jelentek meg ezen a kongresszuson. Náluk valóban sok segítséget kap az önálló intézményi keretben működő névtudomány. S ez utóbbi veti fel ismét a kérdést: nem kellene-e a hazai névkutatókat is valamilyen módon jobban összefogni? Hiszen jól állunk, sokan és magas színvonalon foglalkoznak névkutatással – köztük fiatalok is –, de ezt még a magyarországi közvélemény sem tudja igazán. Külföldön pedig még kevesebbet tudnak rólunk és ennek nemcsak az az oka, hogy főleg magyarul publikálunk. Szomorúan állapítottuk meg a kongresszusi könyvkiállításon, hogy a hazai névkutatást egyetlen kiadvány sem képviselte, pedig ott lett volna a helye a Névtani Értesítőnek, a miskolci névtani konferencia kötetének, az országos földrajzinév-gyűjtés kiadványainak, az egyéni publikációkról nem is szólva. Ebből okulva jó lenne már most számba venni, hogy mivel képviseltesük magunkat 2002-ben Uppsalában, hogy jobb és valószínűbb képet alkothassanak rólunk.

POSGAY ILDIKÓ

A kocsma- és csárdanevek keletkezésének típusai

Az 1987. évi országos tudományos diákköri konferenciára nyújtottam be „Kocsma- és csárdaneveink névtani elemzése” c. dolgozatomat. Ez a százötvenöt oldalas, 7000–7500 kocsma és csárda 3000-nél több nevét feldolgozó pályamű és a tizenkét évvel ezelőtti pécsi szereplés sok minden miatt emlékezetes maradt számomra.